

Panama Kanalı

Yazan: Deniz Albay
Ahmed Rasim Barkınay

Avrupadan eski dünyaya geçmek için yeni dünyanın Panama hükûmetine ait kıt'ai arazisinin en dar yerinde mevcut, ve fakat deniz seviyesine nazaran yükseklikleri fazla ve başka başka olan göllerden istifade edilmek suretile, beşer sa'yine bir örnek olmak üzere açılmış, ve Atlas okanından büyük okana ulaşan koca bir geçit olması itibarile ayrıca bir ün almış olan Panama kanalı hakkında biraz bilgiler verilmesi münasip olacaktır.

Malûm olduğu üzere, bu kanalın pasifik okanına rastlayan başında (Panamə) büyük şehri vardır. Bu şehrin güneyine müsadif (Perico), (Flamenco), (Culebra) ve (Naos) adası gibi dört adadan ibaret gurupdan istifade edilerek birbirlerine, ve daha karayeldeki ana karaya büyük bir dalga kıran yapmak suretile gemilerin, doğudan esen rüzgârların kaldıracağı denizlerin vereceği rahatsızlıktan mütevellit teessürlerine engel olunmuş, ve bir taraftan da nefsi Panama kasabası limanına batı ve kısmen güney havalarına karşı bir set teşkil edilmiştir.

Panama kasabası, esasen pasifik okanının doğuya doğru girmiş, ve güneyden (Ekuvator) Hükûmeti arazisile, ve kuzeyden ise (Meksiko) arazisile örtülmüş bulunan büyük bir kısmının kuzey ucundaki (Panama körfezi) sahilinde bulunması hasebile, okanın tahribkâr denizlerinin savlet ve hücumundan da mümkün mertebe korunmuş bir durumda demektir.

Panama kanalının umumî ve detaylı bir tarifine girişmezden evvel, dünyada mevcut muhtelif gemi kanalları hakkında bir nebze malûmat verelim:

Panama kanalı	uzunluğu:	50 $\frac{1}{2}$	mil	(Statute)	[5280 kadem]
Süveyş	"	100	"	"	
Kiyel	"	61	"	"	
Mançister	"	35.5	"	"	
Korent	"	4	"	"	

olup bunlardan;

	<u>Dipdeki asgarî genişliği</u>	<u>Asgarî derinliği</u>
Panamannın	300 kadem	45 kadem
Süveyşin	147 "	36 "
Mançisterin	120 "	28 "
Kiyelin	150 "	45 "
Korentin	72 "	26 $\frac{1}{4}$ " dir.

kanalın güney doğusu mebdai önlerinde 30,40 kadem su mevcut olup, (Miraflares Locks) denilen mahalle kadar kanalın genişliği 500 kadem (takriben 150 metre) olup, med ve cezri vasatî zamanına göre (37) kadem bir derinliği haizdir. Panama kanalının, Panama kasabasının biraz batısında ve 1.75 mil mesafesinde olup kuru havuzu haiz, ve Panama demir yolu iltisakile, Atlas okanı sahilindeki (Colon) şehrine merbut olan (Balboa) mevkiinden sonra sıra ile karayele doğru ve kanalın Atlas okanı kıyısındaki başlangıcı olan (Colon) şehrine kadar üç dane büyük havuzu (Lock) vardır.

Bunlardan birincisi olan ve (Balboa) dan takriben (4) üncü milde bulunan (Miraflares) havuzu, iki çift olup beherinin uzunluğu (1000) kadem ve genişliği dahi 110 kademdir. Müşterek yükseltme kudreti ise 54 $\frac{1}{2}$ kademdir.

İkinci havuz, (Miraflores) den (2) mil batıda bulunan (Pedro Miguel) denilen havuz olup (1) çifttir. bununda uzunluğu (1000) kadem, ve genişliği (110) kademdir; ve müşterek yükseltmeleri dahi (30.5) kademdir; ve bu noktaya kadar kanal yine aynı (500) kadem genişliği muhafaza eder.

İsmi geçen noktalardaki aynı kasabalar, kanalın doğu sahili gerisindedir. (Pedro Miguel) mevkiinden sonra batıda olup hemen 8 mil mesafede bir noktaya kadar kanalın genişliği (300) kademe iner. Bu tarık üstünde birinci milde ve kanalın hemen doğu kıyısı üstünde (Pardo) mevkiini, ve üçüncü mil ile dördüncü mil arasında, ve hemen batı yakasında da (Culebra) mahallini, ve (5) inci milde ve yine batı sahili gerisinde (Empire) denilen mevkii haizdir. (8) inci mile kadar (300) kadem genişliğinde uzayan kanal, bundan sonra batıya doğru (500) kadem genişlikde olmak üzere devamı başlar. (300) kadem genişliğin münteha noktasından itibaren birinci milde, ve kanalın batı sahilinde (Gamboa) mevkii vardır ki tiren hattı dahi bu kısımda, kanalın hemen şark yakası üstünden geçmektedir. Buralardaki kanal aksamı, büyük bir gölün içinden geçer. Kanalın (500) kadem genişliği, ilk noktadan itibaren (4) üncü milin nihayetine kadar devam edüb, bundan soara bir mil kadar (700) kademe, ve badehu (3) mil kadarda (800) kadem bir genişliğe kadar çıkar.

(6) ncı milde, kanalın hemen doğu sahili üstünde mevcut (Darien) istasyonuna kadar kanal sahilini takiben gelen tiren hattı, bu noktadan itibaren kanal boyundan ayrılarak kuzeyde kalan göllerin üzerinden, ve bazı yerlerde kara aksamından dolaşarak, ve büyük (Gatun Lake) denilen (Gatun) gölü üzerinden geçerek yine batıya teveccüh ile (Gatun) kasabasına varır.

(Darien) mevkiinden iki mil sonra, kanalın genişliği, (16) mil mesafedeki (Gatun) kasabasına kadar (1000) kadem genişlikde olmak üzere devam eder, ve bu imtidadını, (6) kırık hat ile ikmal ederki her birinin ismi, keşişlemeden karayele doğru, (San Palbo), (Tabernilla), (Ruena Vista), (Bahio), (Pena Blanka), ve (Gatun) kollarından ibarettir.

Bu (16) mil boyunda olup da (1000) kadem genişliğinde bulunan seçilmiş ve taranmış kanal, (Gatun) gölünün içerisinde olup, (Barro Colorado), (Juan Gallegos), (Lion Hill), (Tiger Hail), (Tirinidad), (Barbacas) gibi büyük ve küçük adaların arasından geçmektedir.

(Gatun) mevkiinde, (3) çift havuz mevcut olup, beherinin uzunluğu (1000) kadem, enliliği (110) kademdir; ve müşterek yükseltme miktarı da (85) kademdir. (Gatun) mevkiinin hemen büyük göle olan mahrecinin keşişlemesine rastlayan deniz muntakası gemilerin demirlemesine tahsis edilmiştir.

(Gatun) daki havuzlardan sonra, Atlas okanı sahilinde olup, limanı, karayel ve poyraz havalalarına karşı dalga kıranlarla muhafaza altına alınmış olan (Colon) şehrinin mendirek ağzına kadar (7.5) mil uzunluğunda olan kanal, (Limon) körfezinden geçüp (500) kadem enindedir, ve med ve cezri vasatide (41) kadem olmak üzere taranmıştır. (Colon) şehrinin keşişlemesinde ve civarında kalan (Cristobal) da üç dane büyük dok mevcut olup, büyük gemilerin yanaşmasına tahsis edilmiştir.

(Colon) şehri, esasen (Manzanillo) adası üzerine müesses pek muntazam bir şehirdir. (Cristobal) doklarının cenubuna düşen karşısında ise, (Telfers) adası mevcut olup, ana kara ile arasında (French kanal) diye ufak bir kanal daha vardır.

Verilen şu tafsilata göre, (Pasifik) okanından giren bir gemi havuzlar vasıtasile bidayeten (54 $\frac{2}{3}$) kadem bir irtifaa çıkarılıp, bir müddet bu seviyede seyrettikten sonra tekrar ikinci bir havuzda su almak suretile (30.5) kadem yükseltilmeye, ve Pasifikden (85.75) kadem bir seviyede olmak üzere (Gatun) büyük gölünde seyr ederek (Gatun) a varmakda, ve buradan alındığı havuzun suyu (85) kadem aşağıya alınmak suretile Atlas okanı seviyesine indirilmektedir.

Panama kanalı: (Marsilya), (Hamburg), (Liverpol), Kana-
dada (Montereal), ve (NivYork), (Orlean) ve (Para) gibi Av-
rupa ve Amerika meşhur iskeleleriyle, Asya, Amerika ve Avus-
turalyanın, (Tokyo), (Sanfıransisko), (Valparezo), (Havai) ada-
ları, (Sidney), (Velington) gibi maruf limanları arasında daimî
bir ticaret akını yapmakta olan gemilerin, cenubî Amerikanın
(Horn) burnunu dolaşmadan bu noktalar arasındaki muvaza-
lasını temin eden, ve ekonomik Kommers hesabına büyük
menfaatler tecelli ettiren yegâne bir deniz yolu olması hasse-
bile ehemmiyeti dünyaca takdir edilmiş bir geçittir.

Cenubî Amerika limanlarını da tutmak üzere Avrupadan
yapılan seyirler, (Horn) burnu yolile, (pasifik) okanındaki li-
manlarada ayrıca yapılmaktadır.

Panama kanalından gemilerini seyrüsefer ettiren muhtelif
Hükûmetlere ait kumpanyalar:

Amerikan kumpanyaları:

- 1 — Panama Railroad Steam ship Co.
- 2 — Crace line
- 3 — Williams lines
- 4 — Dollar lines

İngiliz kumpanyaları:

- 1 — White Star line
- 2 — New Zealand Shipping Co.
- 3 — Show, Savill and Albion
- 4 — Commonwealth and Dominion
- 5 — Pacific Steam Navigation (R. M. S. P.)
- 6 — Royal Mail Steam Packet

Diğer Ecnebiler:

- 1 — Hollan Amerika (Felemenk)

olup bunlar, Avrupa ve Amerikadan gelüp, Panamadan geçerek garbî Amerika, Asya, ve Avusturalya limanlarına gitmektedirler.

Bununla beraber, bir transit noktası olan (Colon) limanile, Panamadaki (Balbao) limanına, ayrıca başka namlarda bir çok büyük vapur kumpanyası gemileri daha gelüp hamule alup vermektedirler.

Panama kanalı üzerinde iki yerde telsiz telgraf istasyonu mevcut olup, (Colon), (Balbao) şehirlerinde ise, (Lloyd) acen-teleri dahi vardır.
